



מכתב מהרב שלמה וולבה ז"ל

בשבילי הרפואה חלק ה' עמ' פב

התקופה הקשה של ההתבגרות היא קרקע פורה לגידול רגשי אשמה, ובפרט לצעיר הדתי. האוננות היא איסור חמור⁶⁴. רוב רובם של הצעירים נכשלים בזה ואינם יכולים להתגבר על זה בשום אופן. התוצאה הם רגשי אשמה. כאן הוא המקום להדרכה נבונה מצד רבנים ומחנכים. כידוע, רב אינו מוסמך לסלוח חטאים ובודאי לא להתיר איסורים. אבל הוא יכול להדריך, להרגיע ולהביא את הצעיר לסבלנות עם עצמו. ויחד עם זה: טיפוח חיי חברה אינטנזיבית והכנסת הצעיר לתוך אוצרות התורה האדירים, המעוררים בו חשק עצום לקנות ידיעות ולהתעלות בתורה. הרי "טוב תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עון"⁶⁵, כלומר: יגיעת התורה עם היגיעה לטיפוח חיי חברה מביאה לכך, שבמשך הזמן שוכחים לחטוא. במקום מלחמה תמידית שהיא אך לשוא — יגיעה חיובית לתורה ולחברה, ולאט לאט נגמלים מהאוננות. זאת היא דרך החינוך הנהוגה היום אצלנו. הן אמת, החיים בתורה צריכים חינוך אינטנזיבי. בלי חינוך — אין מנוס מכך שהצעיר ישקע ברגשי אשמה ויאוש.

אין ספק, כי התקופה המודרנית מערימה קשיים רבים על דרכו של צעיר השומר תורה ומצוות. האופנה המודרנית גורמת, שבשביל צעיר זה נסיון הוא ללכת ברחוב, כי כל מבט מגרה בו את יצרו. אנו חיים בתוך חברה מתירנית; הצעיר צריך כוחות גדולים כדי שלא יתפתה. אבל — בציבור הדתי עוד קיים, ברוך ה', מושג של חיי משפחה תקינים ואידיאל של שלימות מוסרית. על האידיאלים שלנו לא נוותר. אם בדרך להשגתם מתעוררים מדי פעם רגשי אשמה מפורזים — נטפל בהם. למנוע אותם לגמרי — לא נוכל מסתמא, בפרט בדורנו שהוא, כאמור, חלש-השכל. גם במקרה הטוב האדם חי על הרגשות מבלי להפעיל את שכלו. במיוחד בתורת ישראל זה מכביד מאד, כי היא נותנת מקום כה רחב לשכל: וההלכה צריכים להדריך את האדם בכל עניניו, וגם אחרי כשלונותיו, וההלכה אינה מטיפה לרגשי אשמה אלא לגישה מפוכחת לתיקון כפי היכולת. וכאמור: זה צריך חינוך. יהדות בלי חינוך לא תתכן!



רב שמשון רפאל הירש על התורה

בראשית פ"ח פסיק כא

שעדיין לא למדו לשעבד את עצמם לעול מצוות. שליטה עצמית ומילוי חובותיהם דומות עליהם כעול, ובשאיפתם לעצמאות הם מבקשים "לנער" עול זה מעליהם. קשה באמת להתגבר על עצמאות זו של הרצון. חוסר הבגרות השכלית נותן בו שמץ של עקשנות. אך דווקא בעצמאות זו נטוע שורש אישיותו המוסרית של הבוגר העתידי.

ה' בחר בעם ישראל, לא מפני שהם נכנעים בנקל, אלא מפני שהם עם קשה עורף. גלוי וידוע היה לפניו שעתידיים הם להתגבר על עקשנותם ולבחור בדרך הנכונה, ואז ישתמשו בקשיות ערפם ובעצמאותם למטרות טובות. וכך נטע ה' בלב כל אדם את השאיפה לעצמאות, כדי שלבסוף ישקוד ויתמיד בעשיית הטוב. עצמאות זאת מתגלה תחילה כ"נעורים", הצעיר משתדל לשלח כל רסן, ל"נער" ולפרוק את העול. אך כשהוא מגיע להכרה שהתכלית הסופית של התורה היא חירות ולא הגבלה, הרי הוא מתמלא בהתלהבות נעורים, ומחליט למסור עצמו לכל רעיון ומטרה נעלים.

ומהי משמעות "מנעוריו", "נעורים"? המובן המקורי של "נער" הוא לנער או להשליך מעליו דבר מה. כך אצל שמשון: "אֲנָעֵר" (שופטים טז, כ), "נֵעַר פְּפִי מִתְמָךְ בְּשִׁחַד" (ישעיהו לג, טו) וכן הלאה. ובהרחבה: "נעורת" – פסולת המושלכת מהפשתן. וזו גם משמעות ימי ה"נעורים": האדם בצעירותו רוצה לגדול ולהתפתח מתוך עצמו, על פי דרכו. הרשמים הבאים אליו מבחוץ, בין טובים בין רעים, אינם נקלטים בו דרך קבע. טבע הנער עודנו במצבו המקורי, הוא עדיין לא התעטף בטלית של חנופה. עודנו "מנער" מעליו רשמים, טובים וגם רעים.

צעירים אינם לא צדיקים ולא רשעים. אוי לו למי שסובר שילד מן השורה הוא רשע מטבעו! מי שבאמת מבחין בילדים יודה שדבר זה אינו נכון. בני הנעורים אינם מושחתים, ויצר לב האדם איננו רע מנעוריו. האדם אינו שואף אל הרע מנעוריו. בדרך כלל, מספר המבוגרים השואפים אל הרע הוא רב ממספר הצעירים. נכון אמנם, שצעירים יעשו את הרע בהרבה דברים; אך זאת משום



חובת התלמידים

הקדמה עמ' יח' והלאה

לא די ללמד את הנער, רק שחוב עליו לשמע לקול המִחנֵךְ ותו לא, כי לא יועיל בְּזֶה בְּלִבְךָ, כִּי לְסוֹף יֵרָאֶה אֶת רַבּוֹ לְמַתְנַגְדוֹ וְעָרִיץ זֶר עָלָיו כַּנּוֹכַר לְעֵיל. הָעֵקֶר הוּא לְהִכְנִים בְּלִבּוֹ דָּעָה זוֹ, שְׂיֵדַע שֶׁהוּא, הַנֶּעֶר בְּעֶצְמוֹ, הוּא עֵקֶר הַמִּחְנֵךְ, לֹא קָטָן וְנֶעֶר הוּא, רַק גָּצַר מִטַּע ה' בְּכֶרֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל הוּא, וְעָלָיו הַטִּיל ה' חוֹב זֶה לְגַדֵּל וּלְחַנֵּךְ אֶת הַנֶּעֶר הַזֶּה, אֶת עֶצְמוֹ, לְעֵץ גָּדוֹל עֵץ הַחַיִּים, וְלַעֲשׂוֹתוֹ לְעֵבֶד ה' צְדִיק וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה. וְכִיּוֹן שְׂדַעְתוֹ וְרוּחוֹ קָטָנִים וְתוֹרָה הַרְבֵּה עוֹד לֹא לָמַד, וַיִּצְרוּ מְרַקֵּד בְּקִרְבוֹ, לָכֵן אִם פָּחַד ה' לְנַגֵּד עֵינָיו וַיֵּרָא הוּא שֶׁלֹּא יִחַטָּא נֶגְדוֹ וְלֹא יִשְׁחִית אֶת כְּרָם ה' צְבָאוֹת, מְכַרַח הוּא לְשִׁמַּע אֶת תּוֹרַת ה' וְדַרְכּוֹ מִפִּי רַבּוֹ וְאָבִיו, בֵּין בְּדַבְרִים הַמְּפָרְשִׁים בַּתּוֹרָה וְשִׁלְחַן עָרוּךְ, בֵּין בְּדַבְרִים שְׂאִינָם מְפָרְשִׁים. כַּמָּה הַזֵּהִירָה הַתּוֹרָה לְשִׁמַּע לְקוֹל הָאָב וְהַמִּחְנֵךְ, כְּגוֹן: שְׂאֵל אָבִיךָ וַיַּגִּדְךָ וְקִנְיָךְ וְגו' (דברים לב, ז), לֹא תִסּוּר וְגו' (שם כח, יד), שְׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אָבִיךָ (משלי א, ח), וְהַסּוֹרֵר וּמוֹרָה לֹא עֹשֶׂה שׁוֹם עֲבָרָה הַמְּפָרְשֵׁת בַּתּוֹרָה שֶׁבְכַתָּב וְשֶׁבְעַל פֶּה, וּמִכָּל מְקוֹם כָּל כֶּךָ הַחֲמִירָה הַתּוֹרָה בּוֹ, מִפְּנֵי שְׂאֵבִיו וְאִמּוֹ אָמְרוּ: אֵינָנו שֹׁמְעֵי בְּקוֹלָנוּ, וְכָל עֲצָמוֹתָיו לֹא נִקְרָא עַל שֵׁם מַעֲשָׂיו, זוֹלָל וְסוֹבָא, רַק עַל שֵׁם סוֹרֵר וּמוֹרָה, עַל שֶׁמְמַרָה נֶגְדַת אָבִיו וּמִחְנֵכּוֹ וְכַדּוּמָה מִן הַפְּסוּקִים, וְכָל כַּמָּה שְׂיִוְכַל, יִכְפִּיל הָאָב וְהַמְּלַמֵּד לְהַבִּין וּלְהַשְׁכִּיל אֶת הַנֶּעֶר בְּזֶה, בְּדַעַת וְשִׁכָּל, וְאֶת הַחוֹב שֶׁהוּא גּוֹשָׂא עַל עֶצְמוֹ לְגַדֵּל וּלְחַנֵּךְ אִישׁ יִשְׂרָאֵל, עֵץ בְּנֵי ה' בְּעֵדָן, וְהוּא הָאָב וְהַמְּלַמֵּד הוּא רַק הַמוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרְהוֹ, אִיךָ יִחַנֵּךְ הוּא אֶת עֶצְמוֹ וּמָה דִבֵּר ה', כְּמוֹ מִי שֶׁבָּא לְשִׂאל שְׂאֵלָה בְּעֵנֵי אִסּוּר וְהִתֵּר, שֶׁהַדִּין הוּא רַק הַמוֹרָה אֲשֶׁר יוֹרְהוֹ מִה כָּשֶׁר וְכו', אֲבָל עֵקֶר הָעוֹשֶׂה הוּא בְּעַל הַבַּיִת בְּבֵיתוֹ, וְרַק עָלָיו הָאֲחֻרָיוֹת שְׂיִהְיֶה כָּשֶׁר וַיִּשְׁלִיךְ אֶת הָאִסּוּר וְהִטְרַפָּה.



וְהִרְבֵּה נְרוּיָח בְּשִׁנּוּרָהּוּ בֵּן: רֵאשִׁית, בְּאִשֶּׁר יִתְגַּדֵּל בְּדַעָה זֹ, לֹא יֵרָאֶה אֶת אָבִיו וּמִלְמָדוֹ לְעָרִיץ וּמוֹשֵׁל זֶר שְׂרוּצָה לְמִשְׁלַ עֲלִיו, כִּי הַחֹב הוּא עַל עֲצָמוֹ, וְהוּא בְּעֲצָמוֹ בְּהֶאֱנֻכִּיּוֹת שְׁלוֹ וּבִישׁוּתוֹ שֶׁהַקְּדִים לְהִתְגַּדֵּל בּוֹ, מוֹשֵׁל וּמְחַנֵּךְ אֶת עֲצָמוֹ, וְלֹא אָבִיו וּמִלְמָדוֹ צָרִיךְ הוּא עוֹד לְהַכִּיר טוֹבָה עַל אִשֶּׁר עוֹזְרִים הֵם לוֹ וּמְקַלִּים לוֹ אֶת עֲבוֹדָתוֹ. עוֹד זֹאת נְרוּיָח, כִּי גַם הַנְּעָרִים שְׂאִינָם מִתְרַחֲקִים מֵאֲתָנוּ כָּל כָּךְ, וְאִינָם מִתְהַפְּכִים לָנוּ לְאוֹיְבִים, וְרַק שְׂמוֹנִיחִים אֶת עֲבוֹדָתָם, עֲבוֹדַת הַקֹּדֶשׁ מִחֲמַת עֲצָלוֹת וְהִתְרַשְׁלוֹת בְּלֶבֶד, גַּם בֵּן יִתְעוֹרְרוּ וְיִתְחַזְּקוּ לְעַבֵּד אֶת עֲבוֹדָתָם, כִּי הַגְּמָרָא (ערויבין ג, א) אוֹמְרַת: קִדְרָא דְבִי שׁוֹתְפִי לֹא חֲמִימָא וְלֹא קְרִירָא, חֵק הוּא בְרוּחַ הָאָדָם שֶׁכְּשֵׁישׁ לוֹ עַל מִי לְסַמֵּךְ, מְרַשֵּׁל הוּא עֲצָמוֹ וְסוֹמֵךְ עַל זוּלָתוֹ, וְכֵן הַנְּעָר אֵף אִם אִינוּ מְסַרְבִּים, מִתְרַשֵּׁל הוּא בְּחֻשְׁבוֹ שְׂאָבִיו וּמִלְמָדוֹ יַעֲשׂוּ בְּעַדוֹ אֶת כָּל, וּכְשֵׁישְׁכִּיל לְדַעַת שֶׁהַחֹב עֲלָיו, וְרַק הוּא בְּעֲצָמוֹ הַמְּדַרִּיךְ וְהַמְּחַנֵּךְ, יִתְאַמֵּץ וְלֹא יִתְרַשֵּׁל.

Dudas y consultas:

Línea Anónima de Yedidim: ☎ 55 9709 2231 🌐 yedidim.mx

R' David Heskell: ☎ 55 3596 3893 - R' David Hemsani: ☎ 55 6817 5765